

İletişimde Algılar ve Nesnellik İlişkisine Kapsülleme Teorisi ile Bakmak

The Relationship between Perceptions and Objectivity Through the Lens of Encapsulation Theory

Nevfel Boz, Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, E-Posta: nevfelboz@gmail.com

Anahtar Kelimeler:

Algılar,
Nesnellik,
Kapsülleme Teorisi,
İletişim Felsefesi.

Öz

Gerçekliğin nesnel mi olduğu yoksa insan yorumlarından mı kaynaklandığı konusu iletişim felsefesinin de önemli bir konusudur. Bireylerin zihinsel süreçlerinden kaynaklanan farklılıkların iletişim davranışına etki ettiği bilinmektedir. Felsefi anlamda, iletişim sürecimizin merkezinde felsefi varsayımlarımız, gözlemlerimiz ve anlamı oluşturma süreçlerimiz yatmaktadır. Ancak algısal düzeyde, dünyanın, zihinsel süreçlerimizin varsayımlarından bağımsız olarak algılanıp algılanmadığı tartışması nesnellik tartışmalarının kalbini oluşturmaktadır. Bu çalışma ile algı düzeyinde nesnellik mümkün olup olmadığı sorusuna analitik felsefenin iki önemli figürü olan Fodor ve Churchland'ın yürüttükleri tartışma bağlamında cevap aranmaktadır. Tartışmanın odak noktası, bilginin epistemolojik konumu ve bunun nesnellik bağlamında değerlendirilmesidir. Zihnin bilgiyi alma ve işleme süreçlerinin nasıl kavramsallaştırdığı algısal süreçleri belirlemekte, bu da nesnellik tartışmalarında anahtar vazifesi görmektedir. Bu amaçla, çalışmada iletişim süreçlerimizde algılarımızın oynadığı roller ve nesnellik ile ilişkisi kapsülleme teorisi bağlamında tartışılmıştır. Sonuç olarak, algılar ve bilişsel süreçler arasında bir ayrım olup olmadığı ve bunun nesnellik üzerindeki etkileri tartışması halen devam etmektedir. Fodor'un kapsülleme teorisi ile en azından duyuşal düzeyde bir nesnellik sağlamaya çalışması takdire şayandır. Aslında bu da nesnellik en azından giriş düzeyinde sağlandığını ve sonrasını garanti etmediğini ortaya koyar niteliktedir.

Keywords:

Perceptions,
Objectivity,
Theory of Encapsulation,
Philosophy of
Communication.

Abstract

In the field of philosophy of communication, the debate over whether reality is objective or a matter of human interpretation is still inconclusive. Philosophical assumptions, beliefs and hypotheses lie at the heart of our information acquisition processes. Philosophically, the central aim of a communication process is to reveal the ways in which we acquire information and establish meaning based on our observations. The inquiry of objectivity, however, is more interested in whether knowledge of the outside world is perceived independently of our assumptions regarding mental processes at the perceptual level. This study explores the idea whether objectivity is possible at the level of perception. Fodor and Churchland, lead the discussion, with insights into the epistemological position of knowledge in relation to the debate of objectivity. The study focuses on the roles of perceptions in communication processes and its epistemological consequences are discussed in the context of encapsulation theory. Contemporary debates on the distinction between perceptions and cognitive processes and the idea of objectivity is still unclear. Alas, with the encapsulation theory, Fodor's attempt at providing a baseline for objectivity at the sensory level is noteworthy and this proves a strong argument for intellectuals that objectivity exists at least at the entry level, and does not guarantee latter processes.

Araştırmacı Orcid ID : <https://orcid.org/0000-0001-6109-1610>
Geliş Tarihi : 17.05.2020
Kabul Tarihi : 27.07.2020

Giriş

İletişim, bir düşüncenin bir kişi veya gruptan başka bir kişiye veya bir gruba aktarılması olarak tanımlanmaktadır. Ancak iletişimi sistematik bir şekilde anlamaya çalıştığımızda günlük hayat ile iç içe olması dolayısıyla bazen, karmaşıklığı ve önemi göz ardı edilebilmektedir. İletişim kavramı daha derin bir şekilde açıklanmaya çalışıldığında cevaplaması güç bir takım felsefi problemler ortaya çıkmaktadır (Wiredú, 1980). Felsefi olarak, esas olan, iletişim sürecinde, gözlemlerimize dayanarak bir bilgiyi nasıl edindiğimizi ve anlamı nasıl kurduğumuzu ortaya koymaktır. Biliyoruz ki bilgi edinme sürecimizin merkezinde sahip olduğumuz felsefi varsayımlar ve kabuller yatmaktadır. Peki, iletişim felsefesi bilgi edinme süreçlerimizi nasıl açıklamaktadır? Gerçeklik ne ölçüde evrenseldir? Gerçeklik mutlak ve keşfedilebilir midir yoksa insanın varsayım ve kabullerinin sonucu olarak kendi yorumlarından mı kaynaklanmaktadır?

Sıkça kabul edildiği şekliyle, gerçekliğin insanın varsayım ve kabullerinin sonucu olduğu temel varsayımı üzerinden insanların aynı bilgileri çok farklı algılayabildikleri ve/veya aynı şekilde algılasalar bile bireyselliklerini oluşturan birçok faktor sebebiyle farklı tepkiler verebildikleri düşünülür. Felsefi doktrinler çerçevesinde gerçekliği algılama süreçlerimizi sorgulamak ve gerçeklik algımız üzerine bina ettiğimiz davranışlarımızın hangi etmenler dolayısıyla değiştiğini ortaya koymak önemli bir çaba gerektirir. Bu durum, esas olarak iletişim süreçleri ve sonrasında değişen davranışlar çerçevesinde ele alınabilir. Gerçekliğin mutlak mı olduğu yoksa insanın yorumlarından mı oluştuğu bu yönü ile iletişim felsefesinin de önemli bir konusu olagelmıştır. Bugün biliyoruz ki, bireylerin zihinsel süreçlerinden kaynaklanan farklılıklar, iletişim davranışındaki farklılıkları da açıklamaktadır. Okuyucuların öznel inanç ve tutumları aynı zamanda bir haberi nasıl değerlendirdiklerini de belirlemektedir (Green vd., 2002; Bimber ve Davis, 2003; Mutz ve Martin, 2001). Örneğin belirli partiler veya politikacılara karşı tutumlarımız, hangi medya içeriğine seçici bir şekilde maruz kaldığımız ile de ilişkilidir ve bu durum aynı zamanda oy verme davranışlarımızı da etkilemektedir (Sears ve Freedman, 1967; D'Alessio ve Allen, 2002; Dalton, vd. 1998; Best et al., 2005)

Oysa nesnellik meselesi felsefe, matematik vb bilim alanlarında üzerinde çokça tartışılan bir olgudur ve insanın nesnel bilgi arayışı insanlık tarihi kadar eskidir. Ward'a (2010, 92) göre nesnellik konusunda üzerinde durulması gereken üç temel unsur vardır ve bunlar ontolojik, epistemik ve prosedürel nesnelliktir. Ontolojik nesnellığe göre, bir şey gerçekten varsa, zihnimizden bağımsız olarak dış dünyada vardır. Hayal ürünü, sanrı, algı hatası değilse ve dış dünyanın tasvirini gerçekten tarif ediyorsa veya ona karşılık geliyorsa ontolojik olarak nesneldir. Epistemik nesnellik ise, neyin gerçek ve neyin doğru olduğunu nasıl bildiğimizle ilgilidir. Bir bilgi, kanıtlara ve tarafsız gözlemlere dayanıyorsa epistemik olarak nesneldir. Prosedürel nesnellik ise, kamusal alanlarda verilen kararların prosedürleri ile ilgilidir. Birincil hedefi, bilimsel ve doğal fenomenlerin teorik olarak kavranması değil, sosyal hayatta doğru kararlar verebilmek için gerekli olan asgari nesnellik düzeyini yakalamaktır. Prosedürel nesnellik temelde, günlük hayatta verdiğimiz kararlarda "objektif" kriterler kullanmaktır. İletişimin tarafları arasında bir uzlaşma oluşturmayı amaçlar ve toplumsal süreçler, hukuki kararlar veya gazetecilik pratiğinde uygulanması gereken prosedürlerin temelini oluşturur.

Habermas'a (1990, 66) göre iletişim, insanlar arasında bir diyalog ve tartışmayı gerekli kılmaktadır. İnsan yaşamı için normatif olanın tesisi ancak iletişim ve uzlaşımın koşullarının sağlandığı ve kamusal alanda iletişimsel pürüzlerin giderildiği ideal bir müzakere ortamı ile mümkündür. Bu bağlamda nesnellik sadece medya için değil, aynı zamanda günlük yaşamda da aradığımız bir olgu haline gelmektedir. Habermas gibi sosyal bilimciler nesnellığı daha kavramsal bir olgu olarak ele alıp epistemolojik bir bakışla değerlendirirken, iletişimciler daha eylem odaklı bir nesnellik üzerinde durmaktadırlar (Schutz 1962). Billhassa günümüz medya ortamında anlık olarak üretilen ve hemen tüketilen bir ürün olan haberlerin geçerliliği, güvenilirliği ve "hakikat" ile aralarındaki bağları göz önünde bulundurularak hızlıca karar vermek eylem odaklı bir nesnellik anlayışını gerektirmektedir ancak kısıtlı bir süre zarfında bu her zaman mümkün değildir (Tunchman, 1972).

Bu kısıtlılık ama gereklilik bağlamında iletişimin eylem odaklı nesnellik tanımı üzerinde durmak gerekirse olgusal ve tarafsızlık, nesnellığı oluşturan iki ana unsur olarak öne çıkmaktadır. Olgusal; gerçeği, gerçeklikle ilişki düzeyini ve iletişimin formunun nasıl olması gerektiğini belirler. Olgusallığa ek olarak, denge ve tarafsızlık nesnellığın iki önemli bileşenidir. Tarafsızlık, iletişimde her iki tarafın da argümanlarının sunulması ve her argümana da eşit ağırlık verilmesidir. Bu anlamda nesnellik önündeki engeller konusunda literatürde dört temel unsurdan bahsedilmektedir ki bunlar; politik önyargılar, örgütsel ve yapısal kısıtlar, dil engeli ve gerçekliğin toplumsal olarak yeniden inşasında ortaya çıkan sorunlardır (Boudana, 2011). Basitçe, sahip olunan politik önyargılar, belirli bir politik kişiliğin veya konunun daha çekici veya itici görünmesi için enformasyonun belirli bir şekilde sunulmasına yol açmaktadır. Örgütsel ve yapısal engeller ise haberin üretimi aşamasında gazeteciyi de aşan düzeyde karşılaşılan kurumsal zorlukları ifade etmektedir. Dil engeli ise kelimeler, kavramlar, jestler veya davranışların bağlama göre farklı anlamlar taşıması dolayısıyla anlaşamama sorununa tekabül etmektedir. Örneğin, namus cinayeti konusundaki bir haberi, o kültüre yabancı bir kişinin algı ve anlamlandırmasında güçlük yaşaması olasıdır. Gerçekliğin toplumsal olarak yeniden inşası ise, başkalarıyla olan etkileşimlerimiz ve deneyimlerimiz sonucu zihnimize toplumsal gerçekliğin yeniden kurulması ile oluşur. Nesnellik önündeki engeller genel olarak değerlendirildiğinde hem politik önyargıların hem de dil ve gerçekliğin yeniden inşası konusundaki engellerin bir şekilde, bu çalışmada üzerinde durduğumuz ve tartışmaların merkezini oluşturan varsayımlarımızın algılarımızı ve dolayısıyla nesnellığı ne düzeyde etkilediği konusundaki tartışmalar ile ilişkilidir. Bu durum da felsefi kabullerimizin algı düzeyinde nesnellığe etki edip etmediği sorusuna ve zihnin bilgiyi alma ve işleme süreçlerinin nesnellik açısından önemine dikkat çekmektedir.

İletişimin Anlam Arayışı

Bu noktada, iletişimin temel varsayımları nelerdir, anlam nedir ve nasıl başkaları ile paylaşılır gibi sorulara cevap vermek gerekir. Realistlere göre anlam, insan zihninden bağımsızdır ve bir nesnenin algılanması için belirli bir anlam üzerinde uzlaşmaya varılmış olması gereklidir. Ancak böylelikle, anlamın nesnellığı güvence altına alınmış olacaktır

(Wiredú, 1980). Anlamın nesnellığı, iletişim olasılığı için kesinlikle gereklidir; çünkü anlamlar öznel ise, yani, bireylerin kişisel özelliklerine bağlıysa, uzlaşma olamaz, toplumsal olarak belirlenmiş kurallar olamaz, ve tabiki kullandığımız semboller anlamlar ile ilişkilendirmek mümkün olamazdı. Bu halde, hiç kimse başka biriyle ortak bir anlam üzerinden iletişim kuramazdı. (Wiredú, 1980). Bununla birlikte iletişim mesajlarını anlamlandırma sürecinde önyargılarımız, sezgilerimiz veya hafıza kusurlarımız, nesnellığın ortadan kalkmasına sebep olabilmektedir (Maqsood vd., 2004). Nitekim önyargı ve nesnellik arasındaki fark günün sonunda bireyin öznel değerlendirmelerinden başka birşey değildir.

İletişim süreçlerinin çoğunda, etkileşime katılanlar arasında uzlaşmaya veya anlaşmaya varmaya çalışırız. Bu epistemolojik olarak tarafların ortak anlam üzerinde anlaşmalarına bağlıdır. Bunun için gerçekliğin ortak bir şekilde yeniden inşası ve belirli bir anlam üzerinde uzlaşmaya varması gereklidir ve bu amaçla da bilgi edinme süreçlerini sorgulamak gerekir. Bu bağlamda analitik felsefenin güncel tartışmaları ve bilgi edinme mekanizmalarımızı, iletişim bağlamında yeniden bir okumaya tabi tutmak yararlı bir yaklaşım olacaktır. Özellikle Paul Churchland ve Jerry Fodor arasındaki tartışmanın odak noktası olan, bilginin epistemolojik soruşturulması ve zihnin bilgiyi alma ve işleme süreçlerinin nasıl kavramsallaştığının ortaya konulması tartışmanın gelişimi açısından anahtar niteliktedir. Bu amaçla, çalışmada öncelikle iletişim ve etkileşim süreçlerimizde algılarımızın oynadığı roller üzerinde durulacaktır. Daha sonrasında ise algı mekanizmalarımızı belirli bir bakış açısı ile kavramsallaştıran kapsülleme teorisi ve bu teorinin epistemolojik sonuçlarının neler olduğu konusu tartışılacaktır. Son olarak ise algıların güvenilirliği ve nesnellik ile ilişkisi konusu Fodor ve Churchland bağlamında tartışılacaktır. Böylelikle mevcut çalışma ile, iletişimi mümkün kılan nesnellik konusunda zihin felsefesinin bu klasik tartışması ışığında, felsefi bir taban oluşturma imkanları soruşturulmuş olacaktır.

İletişimde Algının Merkeziliyeti

İletişim, temelde etkileşimde bulunma, bağlantı kurma ve dünyanın nasıl işlediği hususunda bir anlam kurma olarak tanımlandığında; böyle bir kavramsallaştırma iletişimi bir nesne veya olgunun felsefi olarak tutarlı bir resmini oluşturan bütüncül ve tutarlı önermeler bütünü olarak da nitelendirir (Littlejohn ve Foss 2011). Onlara göre iletişim kuramının üç temel sac ayağı vardır ki bunlar soyutlamalar, anlam ve eyleme geçme ile ilişkisinin nasıl olduğudur. Littlejohn ve Foss'a (2011) göre, hiçbir kuram veya felsefi varsayım "gerçeği" bütünüyle ortaya koyamaz ve kuramcının dünyayı algılayışından ve yaptığı soyutlamalardan ibarettir. Kuramlar bu hali ile yapılandırılmış anlam bütünlüğüdür ve bize dünyayı belirli bir şekilde okuma imkanı sunar. Kuramlarımız hem düşünce ve davranışlarımızı belirlemekte hem de davranışlarımıza rehberlik etmektedir. Sonuç olarak felsefi varsayımlarımız, kavram dünyamız, prensiplerimiz ve dünyayı açıklama yollarımız nasıl bir iletişim kuramına sahip olduğumuzu da belirler. Bir iletişim kuramının yapıtaşlarından olan felsefi kabulleri, elbette ki kuramın temelini oluşturan inançların bütününe temsil eder ve özünde, insan olarak bildiklerimiz, geçmiş deneyimlerimiz ve algılarımıza dayanır.

Fenomenolojik yaklaşımla bakarsak, dünyayı doğrudan deneyimler yoluyla anlama biçimimiz içsel ve bilinçli deneyimlerimize dayanır. Bu bakış açısına göre insan olarak, binlerce küçük olgunun birikiminden oluşmaktayız ve biriktirdiğimiz binlerce deneyim, ne kadar küçük olursa olsun, dünyanın nasıl işlediğine dair kurduğumuz gerçekliğimizi şekillendirir (Peter, 1987). Gerçekliğin şekillendirilmesi zihnimizde kurduğumuz kavram ağı ile ilişkilidir ve kavramlar, iletişimi şekillendirmek, anlamak ve yorumlamak için kullandığımız temel araçlardır. Littlejohn ve Foss (2011) bu tanımı desteklerken iletişim aynı zamanda bir etkileşim süreci olarak kabul ederler. Böylece iletişim bir kişinin diğerine gönderdiği bir mesaj değil, sürekli olarak değişen bir şekilde devam eden etkileşim süreçlerinin bütünüdür (Nitcaviç 2013). Bu etkileşim sürecinin amacı, belirli bir bağlamda ve kanal ile mesajı iletmeye çalışmaktır. Kanal, mesajın gönderenden alıcıya ulaştığı araçları ifade ederken, bağlam ise iletişimin gerçekleştiği yer veya durumdur ve fiziksel ortam, sosyal bağlam, çevresel faktörler, ritüeller ve gürültüyü içermektedir. Bu durum, mesajı iletenin verdiği anlamı ve mesajın alıcı tarafından nasıl yorumlandığını da belirlemektedir. Dolayısıyla etkileşim süreci, gönderen ve alıcının önceki algıları ve aynı zamanda sürecin gerçekleştiği ortam ve gürültü nedeniyle görüldüğünden daha karmaşık bir yapı arz eder (Nitcaviç, 2013).

Littlejohn ve Foss'a (2011) göre, algılama kapasitemiz, bizim gerçekliği nasıl kurduğumuzu belirlemekle birlikte eşya hakkında bilgimizin temelini oluşturur. Kavramsal bilgilerimiz ve duygularımız deneyimlerimizden kaynaklanmaktadır ve deneyimlerimiz başkaları ile ilişkilerimizi de belirlemektedir. Bireyler mevcut verilere, sahip oldukları tutumlara ve/veya duygusal faktörlere dayanarak, kendileri ve diğerleri hakkında yargılarda bulunurlar. Onları ne oranda kullanacağımızı, gönderdiğimiz mesajların sahip olduğumuz tutumlara uygunluğu belirler. Bu hali ile eylemlerimiz, dünyayı nasıl yorumladığımızla bağlıdır ve ancak kendi gerçekliğimizi kavradığımızda başkalarıyla daha iyi ilişkiler kurabiliriz (Littlejohn ve Foss, 2011). Gerçekliği kavramaya çalıştıkça da gerçekliğin ne olduğuna dair daha geçerli bir algı oluşturmaya başlarız. Bu kavrama çalışması dünyayı nasıl algıladığımızla ilişkili ise, nesnelere algılama konusunda felsefi bir zemine ve güvenli bir alt yapıya sahip olmamız önem arz etmektedir.

Böylesi bir zemini şekillendirirken, iletişim ve algı hususunda üzerinde durulan görüşlere ek olarak yapılması gereken bilginin epistemolojik incelemesinin ve zihnin bilgiyi alma ve işleme süreçlerinin nasıl kavramsallaştığını ortaya koymaktır. Bu amaçla çalışmada, özellikle Paul Churchland ve Jerry Fodor arasındaki mevcut tartışmanın odak noktası olan temelcilik sorunu ve bunun felsefi sonuçları üzerinde durulacaktır. Tartışma; Churchland'ın Sellars, Quine, Kuhn ve Rorty geleneğinin devamı olarak temelci epistemolojiye karşıt argümanları ile; Fodor'un temelcilik duruşunu kapsüllenmiş algısal modüllerin varlığını bir dizi mantıksal argüman ve psikolojik kanıtı sunarak savunduğu doğrultuda ilerlemektedir.

Kapsülleme Teorisi ve Epistemolojik Sonuçları

Fodor (1983) başta olmak üzere (Pylyshyn 1984, 1999; Bargh & Chartrand, 1999; Anderson, 2010; Carruthers, 2006; Samuels, 2000; McCauley & Henrich, 2006; Cowie, 1999; Ariew, 1999; Stromswold, 1999; Spelke, 1994; Scholl & Leslie, 1999) gibi

çalışmalar insan algısal sisteminin yalnızca algısal hiyerarşide daha düşük birimlerden girdi alan bir bileşene sahip olduğunu ve kapsül yapıda olduğunu düşünmektedirler. Bu çalışmada konu edildiği şekliyle kapsülleme tezi, analitik felsefenin ve psikolojinin son on yıllarda devam eden tartışmalarının merkezinde yer almaktadır. Kapsülleme tezine karşı çıkan kuramcılar, algılarımızın inanç, arzu, amaç ve beklentiler gibi faktörlerden etkilendiği iddia edilen psikolojik bulgulara dayanmaktadırlar (Churchland, 1988; Arbib, 1987; Marslen-Wilson & Tyler, 1987; McCauley & Henrich, 2006). Ancak, kapsülleme tezinin savunucuları, doğru yorumlandığında, bu psikolojik bulguların da kapsülleme tezi ile uyumlu olduğunu iddia etmektedirler.

Genel olarak söylemek gerekirse, modülerlik, bir sistemin bileşenlerinin, çeşitli ve esnek bir şekilde ayrılabilme ve yeniden birleştirilme olgusudur (Merriam-Webster). Modülerlik kavramı, öncelikle bir sistemi belirli parçalara bölerek karmaşıklığı azaltmak için kullanılmaktadır. Bununla birlikte, modülerlik kavramı, birçok disiplinde karşılığı olan bir kavramdır. Bundan dolayı kullanılan bağlama göre anlamı da değişebilmektedir. Bu disiplinlerden bazılarında örnek vermek gerekirse, biyoloji, programlama, endüstriyel tasarımda, sanat ve mimari alanlarında ve bizim konumuz da olan bilişsel bilimlerde kullanılmaktadır ve zihnin modülerliği kuramı, kısaca zihnin, bağımsız, kapalı ve kendine özgü işleyen modüllerinden oluştuğunu iddia etmektedir. Modülerlik kavramı, Fodor'un çığır açıcı kitabı olan *The Modularity of Mind* (1983) yayınlanmasının ardından psikoloji ve felsefe dünyasındaki güncel tartışmalarda önemli yer tutmuştur. Fodor'un (1983, 2000) nispeten alt düzey algı sistemlerinde modülerlik olduğu iddiasına rağmen, Fodor sonrası bazı kuramcılar (Sperber, 1994, 2002; Carruthers, 2006; Cosmides & Tooby, 1992; Pinker, 1997; Barrett, 2005; Barrett & Kurzban, 2006) akıl yürütme, planlama, karar verme ve benzerleri işlemlerden sorumlu olan üst düzey bilişsel yapıların da modüler olduğunu iddia etmişlerdir.

Bilişin ve bilişsel süreçlerin algılarımızı etkileyip etkileyemeyeceği tartışması kabaca iki kampa ayrılabilir. Birinci kamp, algısal süreçlerin merkezi biliş sistemine erişime sahip olduğunu ve biliş sisteminden gelen etkilere açık olduğunu iddia etmektedir. Modülcüler olarak da adlandırdığımız diğer kamp ise, bilişsel sistem tarafından algısal sisteme girdinin olmadığını, gerekli bilgilerin zaten algı modüllerinde yerleşik olduğunu iddia etmektedirler. Onlara göre algısal sistemimiz, merkezi bilişsel sistemimizden gelecek enformasyonlara karşı kapsüllemiş bir yapıya sahiptir. Fodor'un (1983) terminolojisi ile bu bileşenler algı modülü olarak adlandırılmaktadır. Ona göre, bir modülün kapsüllemiş olduğu iddiası, modül içindeki işlemlerin sadece modül içindeki diğer işlemlerin içeriğine ve algısal hiyerarşide kendinden önceki birimlerden gelen girdilere erişebileceği anlamına gelmektedir. Kapsülleme tezine göre, algı modülleri, sadece o modül içindeki enformasyona ve algısal hiyerarşide daha önce olan birimlerden sağlanan enformasyona erişebilir. Fodor, algısal modüllerin amacının, duyuşsal girdinin enformatik olarak kapsüllemiş yapısı temelinde hızlı bir şekilde analiz yapmak olduğunu iddia eder. Bu analiz sonucunda ortaya çıkan dış dünya tasvirleri (representations) daha sonra yüksek bilişsel merkezlere ve eylem sistemine girdi olarak gönderilir.

Hem Churchland (1988) hem de Fodor (1987, 1988, 2000), çalışmalarında, kapsülleme teorisinin nesnel gözlem için güvenli bir zemin sağlayıp sağlamadığını

ve kapsülleme teorisinin doğru olup olmadığını tartışmışlardır. Bu tartışmalar, ikinci kampın algıların modüler bir yapı içerisinde çalıştığı, modüllerin dünya hakkında çok sınırlı varsayımlar içermesi ve merkezi bilişsel sisteminden yalıtılmış durumda olması, dolayısıyla girdiyi kabul etmesi ancak bu sistemden herhangi bir bilgi girişini kabul etmemesi kabulleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Bir başka deyişle, merkezi bilişsel sisteminin karşı argümanları ve inançlarından bağımsız olarak, algılar otomatik olarak ve merkezi bilişsel sistemin varsayımlarından ve inançlarından etkilenmeden çalışmaktadır.

Algılar ve Nesnellikle İlişkisi

Tartışmalar ışığında Kapsülleme teorisinin doğru olduğu kabul edilirse, bu kabulün nesnellik bağlamında epistemolojik sonuçları neler olur? Kapsülleme teorisi insanlar arasında bir fikir birliği sağlamak ve gözlemcilerin neden benzer şekilde algıladığını açıklamaktadır. Temel olarak Fodor'un (1983) pozisyonu şu şekildedir: Algılama süreçlerinde, kapsüllemiş (yalıtımlı) ve müdahaleye açık olmayan bazı modüller vardır ve bu modüller, dışardan gelecek bilgilere duyarlı değildir. Giriş sistemleri (duyu sistemleri) kapsüllemiş olup, erken algısal süreçlerin dünya hakkındaki genel ampirik kabullerimize karşılık gelen unsurlarını içerir. Ancak bu varsayımlar hepimizde içsel olarak sabitlenmiştir ve algısal süreçler, algılayıcının sahip olduğu varsayımlardan yalıtılmıştır. Fodor (1988), algısal sistemlerin "modülleri" olduğunu, modüllerin bilgi olarak kapsülendiğini ve dolayısıyla merkezi bilişsel sistemin etkilerinden bağımsız olduğunu savunmaktadır. Bu nedenle, tüm insanlar, değişmeyen ortak bir algısal deneyime sahiptir.

Dolayısıyla kapsülleme, nesnel gözlemin güvenilirliğini ve olasılığını ortaya koymakta ve hatta gözlemin güvenilirliği açısından olmazsa olmaz bir koşuldur. Gözlem, ancak algısal süreçler, yüksek bilişsel süreçler ve varsayımlardan muaf ise güvenilirdir. Bu nedenle Fodor (1983, 69) modüllerin kapsüllemiş olduğunu savunmaktadır. Ona göre, algılayan kişinin inancı ne olursa olsun, algı süreci otomatik olarak çalışır ve algılayanın varsayımları ve inançlarından bağımsızdır. Buna göre Fodor, tarafsız gözleminin ancak bu yapı ile mümkün olacağını savunur ve kapsülleme olmadan, modülerliğin pratik bir anlamı da yoktur. Buradan da hareketle gözlemlerle çözümlenmesi beklenen bilimsel anlaşmazlıkların çoğuyla ilgili olarak, gözlemin güvenilir olduğunu ve algılamının tarafsız olduğunu savunur (Fodor, 1988, 189). Bu anlamda kapsülleme teorisi yanlışlana bilirse, zihnin tüm modülerliği risk altında olacaktır ki bu yüzden Churchland (1988, 170) modülerlik fikrinin kalbine saldırmakta ve modüllerin kapsüllemiş bir yapıda olmadığını iddia etmektedir.

Churchland (1988, 170) buna cevap olarak, kapsüllemenin insanlar arasında ancak sınırlı bir fikir birliği için bir reçete olabileceğini, teorik tarafsızlık (theoretical neutrality) için bunu söylemenin mümkün olmadığını belirtmektedir. Ona göre, kapsülleme teorisi evrensel bir dogmatizme ve masum olmayan bir nesnellik ve hatta bir nesnellik cennetine yol açmaktadır. Churchland (1988, 168) bu bağlamda Fodor'un (1988, 189) gerçeği garanti edip etmediğini gözetmeksizin tezinin insanlar arasında bir fikir birliği için güvenli bir zemin sağladığı iddiasını eleştirirken; kendisinin gerçeğin doğal yapısına uygun bir teorinin (natural account of truth) peşinde olduğunu ifade etmektedir.

Churchland (1988, 185), Fodor'un kapsülleme teorisini, sahip olduğumuz varsayımlardan bağımsız bir şekilde işlediği için reddetmektedir. Ona göre bilgi, her zaman ve kaçınılmaz olarak bazı teorik varsayımları veya önyargıları içermektedir; ki temel varsayımların tüm insanlarda var olduğu görüşünü kabul etsek bile, bu durum Fodor'un, doğru olduğu anlamına gelmez. Buna ek olarak, keskin ve net varsayımlar insanlar arasında fikir birliği sağlayabilir, ancak bu nesnellüğün bir kanıtı olarak kabul edilemez. Algısal varsayımların değişmez olduğu fikri, onların gerçeklikle uyumlu oldukları anlamına da gelmemektedir. Churchland (1988, 185), algının nüfuz edilebilirliğini kanıtlayan çeşitli illüzyonlardan bahsederek, görsel bilginin işlenmesi sırasında en azından bazı yönlerden, merkezi bilişsel sistem tarafından kontrol edildiğini göstermektedir. Bir başka deyişle, algısal süreçlerin öğrenilen varsayımlardan otomatik olarak etkilenmediğini, ancak belirli bir eğitimden sonra büyük ölçüde değişebileceğini söylemektedir. Algısal yargılar söz konusu olduğunda, duyular, algılayıcının önceden sahip olduğu varsayımları aktive ederek (kavramsal çerçeveden) algılayıcının belirli bir temsili aktive etmesine neden olmaktadır.

Fodor (1988, 189), kendisine yönelik eleştirilere cevap verirken, bilişsel kapsülleme teorisini gerçeğin garantisi olarak sunmadığını; bunun yerine gözlem yapanın sahip olduğu teoriler arasındaki farklılıkların, gözlem yapanlar arasında algısal fikir birliği için engel teşkil etmediğini iddia etmiştir. Algılarımıza nüfuz eden arka plan bilgilerinin algısal bir önyargı oluşturduğunu ancak bu önyargının, algıları teorik tartışmaların hemen hemen hepsinden tarafsız (nesnel) kıldığını, böylelikle gözlemlerin güvenilirliği konusunda genel bir argüman sunulamayacağını savunmuştur. Buna ek olarak, Churchland'ın (1988, 170) görsel modüllerimizin daha merkezi bilişsel sistemin varsayımlar tarafından delinebileceği görüşünü reddetmekte ve verilen örnekleri (illüzyonlar) eleştirmektedir. Tartışmalar ışığında anladığımız, Fodor'un (1983, 1988) buradaki konumu, en azından bilimsel tartışmaların çoğunda, gözlemin ve teorinin tarafsızlığını savunurken; Churchland'ın (1988, 170) konumu algının plastisitesini ve teorinin nötr algısının imkansızlığını iddia etmektedir. Her ikisi de illüzyonları teorilerinin kanıtı olarak kullanmışlardır, ancak illüzyon kavramından anladıklarının aynı ve net olmadığı ortadadır.

Sonuç

Bu çalışmada algı düzeyinde nesnellüğün mümkün olup olmadığı sorusuna analitik felsefenin iki önemli figürü olan Fodor ve Churchland'ın yürüttükleri tartışma bağlamında cevap aranmıştır. Tartışmanın odak noktası, bilginin epistemolojik konumu ve bunun nesnellik bağlamında değerlendirilmesidir. Zihnin bilgiyi alma ve işleme süreçlerinin nasıl kavramsallaştığı algısal süreçleri ve bundan dolayı da nesnellik tartışmalarında anahtar vazifesi görmektedir. Bu amaçla, çalışmada iletişim ve etkileşim süreçlerimizde algılarımızın oynadığı roller üzerinde durulmuş ve algı süreçlerimiz kapsülleme teorisi ve bu teorinin epistemolojik sonuçları bağlamında tartışılmıştır. Son olarak ise algıların güvenilirliği ve nesnellik ile ilişkisi Fodor ve Churchland bağlamında tartışılmıştır.

Fodor (1987, 1988, 2000) ve Churchland (1988), çalışmalarında, nesnellik adına gözlem için güvenli bir zemin bulmanın önemine inanmakla birlikte kapsülleme teorisinin bu soruna bir cevap olup olmadığı konusunda ayrıışmışlardır. Fodor burada,

en azından bilimsel tartışmaların çoğunda, gözlemin varsayımlarımızdan bağımsız olduğunu savunurken; Churchland'ın konumu, algının plastisitesini ve bilginin nötr algısının imkansızlığını savunmaktadır ve bilişsel süreçlerimizden bağımsız olarak nesnel olarak bir bilginin algılanmasının mümkün olamayacağını iddia etmektedir. Ona göre varsayımlarımız, duyuşsal uyarılar karşısında neyi anlamamız gerektiğini veya hangi bilginin daha anlamlı olduğunu belirlemektedir. Fodor bu durumun farkındadır ve önerisi algısal süreçleri iki aşamaya bölmektir. Erken ve geç olmak üzere hiyerarşik bir şekilde sınıflanan bu algısal süreçlerinin ilk aşamadaki algısal kararları gerçek bir algı olarak kabul edilir. Fodor'un teşhisinde aslında epistemolojik olarak sorun vardır. Gözlemler deneyimlerimizin karakterini tanımlamaktan çok bir dış dünya tasviri kurmamızı ve nesnelere tanımlamamızı sağlar. Fodor, algısal süreçlerin kapsamını daraltarak, bizleri ilk olarak algısal olan ve teorik olan arasında bir ayırım yapmaya zorlamakta ve algısal kararların epistemik öneminden bizi yoksun bırakmaktadır.

Nesnellik bağlamında merkezi bir konuma sahip olan algısal kararların teoriye bağlı olup olmadığına karar vermek için halen daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu ortadadır. Bu alanda yapılan kısıtlı sayıda çalışma göstermektedir ki bilhassa algılarımızın kapsüllenmiş olduğu ve gözlemin teoriden bağımsız olduğuna yönelik iddialar tartışmalıdır. (Churchland vd. 1994; Prinz 2006; Brogaard vd., 2014). Benzer çalışmalar, örneğin, sahip olunan inanç ve beklentilerin renkleri ayırmada belirleyici olduğunu (Macpherson, 2012), mekansal algıyı kolaylaştırdığını ve genel olarak algısal düzeyde nüfuz edilmeye açık olduğunu göstermiştir (Stokes, 2011; Wu, 2013). Buna ek olarak muğlak ve belirsiz uyarıların algılanması aşamasında varsayım ve kabullerimizin etkili olduğunu iddia eden araştırmacılar da mevcuttur (Brewer ve Loschky 2005). Burada sözü edilen felsefi eleştirilerin ortak özelliğinin, kullanılan delillerin tamamen davranış bazlı çalışmalardan gelmesidir. Belirli bir türde gelen kanıtlara güvenmekle ilgili esas sorun, davranışsal verilerin yorumlanmasının bilişsel penetrasyonun kanıtı olarak sunulmasıdır, ki bu durum öncelikle algının nasıl operasyonelize edildiğine ve nasıl anlaşıldığına bağlıdır.

Görüldüğü kadarıyla felsefeciler ve psikologlar algı söz konusu olduğunda her zaman aynı şeyi kastetmemektedirler. Dahası algı ve biliş arasındaki çizginin nereden çekileceği müphemdir ve bu konuda çalışmada bahsi geçen araştırmacıların konumu da net değildir. Bu durum da özellikle iletişim bağlamında nesnellik önündeki engellerden olan önkabüller, varsayımlar ve gerçekliğin yeniden inşası konularında net bir duruşa sahip olmak zordur. Ancak Fodor'un kapsülleme ile yapmaya çalıştığı takdire şayandır. Fodor'a göre, kapsüllemenin temel özelliği, algı sistemlerinin işlerini hızlı bir şekilde yapmalarını sağlamak ve en azından bu düzeyde bir nesnellik sağlamaktır. Bir kişinin algı sistemleri, kişinin bildiği her şeye, varsayımlarına, inançlarına veya arzularına erişmeye ve onları bilgi işleme süreçlerine dahil etmeye çalışırsa kapsülleme sayesinde bu engellenir. Aslında bu da son söz olarak nesnellik en azından giriş düzeyinde sağlandığını daha sonrasında garanti etmediğini ortaya koyar nitelikte değerlendirilebilir.

Kaynaklar

Anderson, M. L., (2010). "Neural reuse: A fundamental organizational principle of the brain." *Behavioral and Brain Sciences*, 33: 245–313.

Arbib, M., (1987). "Modularity and interaction of brain regions underlying visuomotor coordination." *Modularity in Knowledge Representation and Natural-Language Understanding* içinde, editör J. L. Garfield, 333–363. Cambridge, MA: MIT Press.

Ariew, A., (1999). "Innateness is canalization: In defense of a developmental account of innateness." *Where Biology Meets Psychology* içinde editor V. G. Hardcastle, 117–138. Cambridge, MA: MIT Press.

Bargh, J. A., ve Chartrand, T. L., (1999). "The unbearable automaticity of being." *American Psychologist* 54: 462–479.

Barrett, H. C., (2005). "Enzymatic computation and cognitive modularity." *Mind & Language* 20: 259–287.

Barrett, H. C., ve Kurzban, R., (2006). "Modularity in cognition: Framing the debate." *Psychological Review* 113: 628–647.

Best, S. J., Chmielewski, B., ve Krueger, B. S., (2005). "Selective exposure to online foreign news during the conflict with Iraq." *Harvard International Journal of Press/Politics* 10(4): 52–70.

Bimber, B., ve Davis, R., (2003). *Campaigning online: The internet in U.S. elections*. Oxford: Oxford University Press.

Boudana, S., (2011). "A definition of journalistic objectivity as a performance." *Media, Culture & Society* 33(3): 385–398. DOI: 10.1177/0163443710394899.

Brewer, W.F., ve Loschky, L., (2005). "Top-down and bottom-up influences on observation: Evidence from cognitive psychology and the history of science." *Cognitive penetrability of perception*, içinde, editör A. Raftopoulos, 31–47. New York: Nova Science.

Brogaard, B., Marlow, K., ve Rice K., (2014). The long-term potentiation model for grapheme-color binding in synesthesia. In *Sensory integration and the unity of consciousness*, ed. D. Bennett and C. Hill, 37–72. Cambridge, MA: MIT Press.

Carruthers, P., (2006). *The architecture of the mind*. Oxford: Oxford University Press.

Churchland, P.S., Ramachandran V., ve Sejnowski. T., (1994). "A critique of pure vision." *Large-scale neuronal theories of the brain* içinde, editörler T. Sejnowski, C. Koch, ve J. Davis, 23–60. Cambridge: Bradford.

Churchland, P. M., (1988). *Perceptual Plasticity and Theoretical Neutrality: A Reply to Jerry Fodor.* *Philosophy of Science* 55(2): 167-187.

Cosmides, L., ve Tooby, J., (1992). "Cognitive adaptations for social exchange." *The Adapted Mind* içinde, editör J. Barkow, L. Cosmides, ve J. Tooby, 163–228. Oxford: Oxford University Press.

Cowie, F., (1999). *What's Within? Nativism Reconsidered*, Oxford: Oxford University Press.

D'Alessio, D., ve Allen, M., (2002). "Selective exposure and dissonance after decisions." *Psychological Reports*, 91(2):527–532.

Dalton, R. J., Beck, P. A., ve Huckfeldt, R., (1998). "Partisan cues and the media: Information flows in the 1992 presidential election." *American Political Science Review*, 92(1):111–126.

Fodor, J., (1987). *Psychosemantics*. Cambridge: The MIT Press.

Fodor, J., (1983). "Observation Reconsidered." *Philosophy of Science*, 51:23-43.

Fodor, J., (1988). "A Reply to Churchland's "Perceptual Plasticity and Theoretical Neutrality"" *Philosophy of Science* 55(2):188-198.

Fodor, J., (2000a). *The Mind Doesn't Work That Way*, MIT Press.

Fodor, J., (2000b). *In Critical Condition: Polemical Essays on Cognitive Science and the Philosophy of Mind*. MIT Press.

Green, D., Palmquist, B., ve Schickler, E., (2002). *Partisan hearts & minds: Political parties and the social identities of voters*, New Haven: Yale University Press.

Habermas, J., (1990). "Discourse Ethics: Notes on a Program of Philosophical Justification." *Moral Consciousness and Communicative Action* içinde, çeviren Christian Lenhardt ve Shierr Weeber Nichol森, 43–115. Cambridge, MA. Mit Press.

Littlejohn, S. W., & Foss, K. A., (2011). *Theories of human communication*. (10, Ed.) Long Grove, IL: Waveland Press.

Macpherson, F., (2012). Cognitive penetration of color experience: Rethinking the issue in light of an indirect mechanism." *Philosophy and Phenomenological Research*, 84:24–62.

Maqsood, T., Finegan, A. D., ve Walker, D. H. T., (2004). "Biases and heuristics in judgment and decision making: The dark side of tacit knowledge." *Issues in Informing Science and Information Technology*, 1, 295-301.

Marslen-Wilson, W., ve Tyler, L. K., (1987). "Against modularity." *Modularity in Knowledge Representation and Natural-Language Understanding* içinde, editör J. L. Garfield, Cambridge, MA: MIT Press.

McCauley, R. N., ve Henrich, J., (2006). "Susceptibility to the Müller-Lyer illusion, theory-neutral observation, and the diachronic penetrability of the visual input system." *Philosophical Psychology*, 19:79–101.

Modular. (2020). In *Merriam-Webster.com*. Retrieved January 20, 2020, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/modularity>.

Mutz, D. C., ve Martin, P. S., (2001). "Facilitating communication across lines of political difference: The role of mass media." *American Political Science Review*, 95(1):97–114.

Mutz, D.C., (2002). "Cross-cutting social networks: Testing democratic theory in practice." *American Political Science Review*, 96(1):111-125.

Nitcavic, R., (2013). *Fundamentals of public communication*. Plymouth, Michigan: Hayden- McNeil.

Peters, T., (1987). *Thriving on Chaos: Handbook for a management revolution*. New York: Harper and Row.

Pinker, S., (1997). *How the Mind Works*, New York: W. W. Norton & Company.

Prinz, J., (2006). "Is the mind really modular?" Contemporary debates in cognitive science, içinde, editör J. Stainton, 22– 36. Malden: Blackwell.

Pylyshyn, Z., (1984). *Computation and Cognition*, Cambridge, MA: MIT Press.

Samuels, R., (2000). "Massively modular minds: Evolutionary psychology and cognitive architecture." *Evolution and the Human Mind* içinde, editör P. Carruthers and A. Chamberlain, 13–46 Cambridge: Cambridge University Press.

Scholl, B. J., ve Leslie, A. M., (1999). "Modularity, development and 'theory of mind'." *Mind & Language*, 14:131–153.

Schütz, A., (1962). *The Problem of Social Reality: Collected Papers I*. The Hague: Martinus Nijhoff.

Sears, D. O., ve Freedman, J. L., (1967). "Selective exposure to information: A critical review." *Public Opinion Quarterly*, 31(2):194–213.

Spelke, E., (1994). "Initial knowledge: Six suggestions." *Cognition*, 50: 435–445.

Sperber, D., (1994). "The modularity of thought and the epidemiology of representations." Mapping the mind: domain specificity in cognition and culture, içinde, editörler L. A. Hirschfeld ve S. A. Gelman, New York: Cambridge University Press.

Sperber, D., ve Wilson, D., (2002). "Pragmatics, modularity and mind-reading." *Mind & Language*, 17: 3–23.

Stokes, D., (2011). "Perceiving and desiring: a new look at the cognitive penetrability of experience." *Philosophical Studies* 158:477–492.

Stromswold, K., (1999). "Cognitive and neural aspects of language acquisition." *What Is Cognitive Science?* içinde, editörler E. Lepore ve Z. Pylyshyn, 356–400 Oxford: Blackwell.

Tuchman, G., (1972). "Objectivity as Strategic Ritual: An Examination of Newsmen's Notion of Objectivity." *American Journal of Sociology*, 77(4):660-679.

Ward, S. J. A., (2010). "Inventing objectivity : new philosophical foundations." *Journalism Ethics: A Philosophical Approach* içinde, editör Christopher Meyers, Oxford University Press.

Wiredu, K., (1980). "A Philosophical perspective on the concept of human communication." *International social science journal*, XXXII, 2:199-206.

Wu, W., (2013). "Visual spatial constancy and modularity: Does intention penetrate vision?" *Philosophical Studies* 165:647-669.